

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 29 czerwca 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Konwencja wykonawcza do układu z Schengen — Artykuł 54 i art. 55 ust. 1 lit. a) — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Artykuł 50 — Zasada ne bis in idem — Dopuszczalność prowadzenia postępowania karnego przeciwko podejrzanemu w jednym z państw członkowskich po umorzeniu przez prokuratora postępowania karnego wszczętego przeciwko temu podejrzanemu w innym państwie członkowskim bez przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego — Brak oceny sprawy co do istoty

W sprawie C-486/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (wyższy sąd krajowy w Hamburgu, Niemcy) postanowieniem z dnia 23 października 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 listopada 2014 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Piotrowi Kossowskiemu

przy udziale

Generalstaatsanwaltschaft Hamburg,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, J.L. da Cruz Vilaça i F. Biltgen, prezesi izb, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, J.C. Bonichot, A. Prechal (sprawozdawca), C. Vajda, S. Rodin i K. Jürimäe, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 września 2015 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu P. Kossowskiego przez I. Vogel, Rechtsanwältin,
- w imieniu Generalstaatsanwaltschaft Hamburg przez L. von Sella oraz C. Rinia działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu francuskiego przez F.X. Bréchota, D. Colasa oraz C. David, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz M. de Ree, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, J. Sawicką oraz M. Szwarca, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez L. Christieego, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez J. Holmsa, barrister,
- w imieniu rządu szwajcarskiego przez R. Balzaretiego, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez W. Bogensbergera oraz R. Troostersa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 54 i 55 Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz.U. 2000, L 239, s. 19), podpisanej w Schengen (Luksemburg) w dniu 19 czerwca 1990 r., która weszła w życie w dniu 26 marca 1995 r. (zwanej dalej „KWUS”), a także art. 50 i art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został przedłożony w ramach postępowania karnego wszczętego w Niemczech przeciwko Piotrowi Kossowskiemu (zwanemu dalej „podejrzany”), oskarżonemu o popełnienie w dniu 2 października 2005 r. wymuszenia rozbójniczego na terytorium tego państwa członkowskiego.

Ramy prawne

Prawo Unii

Karta

- 3 Artykuł 50 karty, zatytułowany „Zakaz ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary”, ma następujące brzmienie:

„Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem na terytorium Unii”.

KWUS

4 KWUS została zawarta w celu zapewnienia stosowania układu między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisanego w Schengen w dniu 14 czerwca 1985 r. (Dz.U. 2000, L 239, s. 13).

5 Artykuły 54 KWUS i 55 KWUS zawarte są w zawartym w jej tytule III rozdziale 3, zatytułowanym „Stosowanie zasady ne bis in idem”. Zgodnie z art. 54 KWUS:

„Osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku na obszarze jednej umawiającej się strony, nie może być ścigana na obszarze innej umawiającej się strony za ten sam czyn, pod warunkiem że została nałożona i wykonana kara lub jest ona w trakcie wykonywania, lub nie może być już wykonana na mocy przepisów prawnych skazującej umawiającej się strony”.

6 Artykuł 55 KWUS stanowi:

„1. Umawiająca się strona może w momencie ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia niniejszej Konwencji oświadczyć, że nie jest związana artykułem 54 w jednym lub więcej z poniższych przypadków:

a) jeśli czyny, których dotyczy zagraniczny wyrok, miały miejsce w całości lub w części na jej własnym terytorium; w tym ostatnim przypadku jednakże wyjątek niniejszy nie ma zastosowania, jeśli czyn miał miejsce częściowo na terytorium umawiającej się strony, w której wyrok został wydany;

[...]

4. Wyjątków będących przedmiotem deklaracji na mocy ustępu 1 nie stosuje się, jeśli dana umawiająca się strona w związku z tymi samymi czynami wystąpiła z wnioskiem do innej umawiającej się strony o wszczęcie ścigania lub zgodziła się na ekstradycję danej osoby”.

7 Republika Federalna Niemiec przy ratyfikacji KWUS złożyła następujące zastrzeżenie dotyczące art. 54 KWUS, zgodnie z art. 55 ust. 1 KWUS (BGBl. 1994 II, s. 631):

„Republika Federalna Niemiec nie jest związana art. 54 [KWUS]

a) jeśli czyny, których dotyczy zagraniczny wyrok, miały miejsce w całości lub w części na jej własnym terytorium”.

Protokół włączający dorobek Schengen w ramy Unii

8 KWUS została włączona do prawa Unii przez Protokół (nr 2) włączający dorobek Schengen w ramy Unii Europejskiej, załączony do traktatu UE w wersji poprzedzającej traktat z Lizbony oraz do traktatu WE traktatem z Amsterdamu (Dz.U. 1997, C 340, s. 93) jako „dorobek Schengen”, określony w załączniku do tego protokołu. Protokół ten upoważnił 13 państw członkowskich do ustanowienia między sobą wzmocnionej współpracy w dziedzinach objętych zakresem stosowania przepisów dorobku Schengen.

Protokół (nr 19) w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej

- 9 Protokół (nr 19) w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej (Dz.U. 2010, C 83, s. 290), stanowiący załącznik do traktatu z Lizbony, upoważnił 25 państw członkowskich, w prawnych i instytucjonalnych ramach Unii, do ustanowienia między sobą wzmocnionej współpracy w dziedzinach objętych dorobkiem Schengen. I tak zgodnie z brzmieniem art. 2 tego protokołu:

„Dorobek Schengen stosuje się do państw członkowskich, o których mowa w artykule 1, bez uszczerbku dla artykułu 3 Aktu przystąpienia z 16 kwietnia 2003 roku i artykułu 4 Aktu przystąpienia z 25 kwietnia 2005 roku. Rada zastępuje Komitet Wykonawczy utworzony na mocy układów z Schengen”.

Prawo polskie

- 10 Artykuł 327 § 2 Kodeksu postępowania karnego przewiduje:

„Prawomocnie umorzone postępowanie przygotowawcze wznawia się przeciwko osobie, która występowała w charakterze podejrzanego, na mocy postanowienia prokuratora [...] tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nieznanne w poprzednim postępowaniu [...]”.

- 11 Paragraf 328 tego kodeksu stanowi:

„1. Prokurator Generalny może uchylić prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego w stosunku do osoby, która występowała w charakterze podejrzanego, jeżeli stwierdzi, że umorzenie postępowania było niezasadne [...].

2. Po upływie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu Prokurator Generalny może uchylić lub zmienić postanowienie albo jego uzasadnienie jedynie na korzyść podejrzanego”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 12 Z postanowienia odsyłającego wynika, że Staatsanwaltschaft Hamburg (prokuratura w Hamburgu, Niemcy) zarzuca podejrzanemu popełnienie w dniu 2 października 2005 r. w Hamburgu czynów zakwalifikowanych w prawie niemieckim jako wymuszenie rozbójnicze. Dopuściwszy się tych czynów, podejrzany zbiegł, odjeżdżając samochodem pokrzywdzonego w sprawie w postępowaniu głównym. Przeciwko podejrzanemu wszczęto dochodzenie w Hamburgu.
- 13 W dniu 20 października 2005 r. podczas kontroli drogowej organy polskie zatrzymały pojazd kierowany przez podejrzanego podczas kontroli drogowej w Kołobrzegu i zatrzymały podejrzanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec niego w Polsce w innej sprawie. Po sprawdzeniu pojazdu prowadzonego przez podejrzanego w Prokuraturze Rejonowej w Kołobrzegu wszczęto przeciwko niemu postępowanie przygotowawcze o wymuszenie rozbójnicze z art. 282 polskiego kodeksu karnego w związku z czynami popełnionymi przez niego w Hamburgu w dniu 2 października 2005 r.
- 14 W drodze pomocy prawnej Prokuratura Okręgowa w Koszalinie (Polska) zwróciła się do prokuratury w Hamburgu o przesłanie kopii akt postępowania przygotowawczego. Kopie te zostały przekazane w sierpniu 2006 r.

- 15 W grudniu 2006 r. Prokuratura Rejonowa w Kołobrzegu przekazała prokuraturze w Hamburgu postanowienie z dnia 22 grudnia 2006 r. o umorzeniu postępowania karnego przeciwko podejrzanemu z powodu braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.
- 16 Wiadome jest, że postanowienie zostało uzasadnione tym, że podejrzany odmówił składania wyjaśnień, a pokrzywdzony w sprawie w postępowaniu głównym oraz świadek według pogłosek mieszkali w Niemczech, dlatego nie mogli zostać przesłuchani w toku postępowania przygotowawczego, a zatem informacje pokrzywdzonego – częściowo niedokładne i sprzeczne – nie mogły zostać zweryfikowane.
- 17 Sąd odsyłający dodaje, że – według pouczenia o przysługujących środkach zaskarżenia dołączonego do postanowienia kończącego postępowanie karne – zainteresowanym stronom przysługiwało prawo wniesienia zażalenia w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia. Wydaje się, że pokrzywdzony w sprawie w postępowaniu głównym nie złożył takiego zażalenia.
- 18 W dniu 24 lipca 2009 r. prokuratura w Hamburgu wydała europejski nakaz aresztowania podejrzanego, po uzyskaniu w dniu 9 stycznia 2006 r. krajowego postanowienia o aresztowaniu podejrzanego wydanego przez Amtsgericht Hamburg (sąd rejonowy w Hamburgu). Pismem z dnia 4 września 2009 r. Republika Federalna Niemiec zwróciła się do Rzeczypospolitej Polskiej o przekazanie podejrzanego do Niemiec. Sąd Okręgowy w Koszalinie (Polska) postanowieniem z dnia 17 września 2009 r. odmówił wykonania europejskiego nakazu aresztowania ze względu na istnienie postanowienia kończącego postępowanie karne wydanego przez Prokuratora Rejonowego w Kołobrzegu, które sąd ten uznał za prawomocne w rozumieniu kodeksu postępowania karnego.
- 19 W dniu 7 lutego 2014 r. P. Kossowski, nadal poszukiwany w Niemczech, został zatrzymany w Berlinie (Niemcy). W dniu 17 marca 2014 r. prokuratura w Hamburgu sporządziła przeciwko niemu akt oskarżenia. Landgericht Hamburg (sąd okręgowy w Hamburgu, Niemcy) odmówił wszczęcia postępowania sądowego, uzasadniając swoją decyzję wygaśnięciem prawa oskarżyciela do oskarżania w rozumieniu art. 54 KWUS ze względu na kończące postępowanie karne postanowienie Prokuratury Rejonowej w Kołobrzegu. W konsekwencji postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2014 r. sąd ten uchylił nakaz aresztowania wobec podejrzanego, który został zwolniony z aresztu tymczasowego, gdzie został wcześniej umieszczony.
- 20 Sąd odsyłający, do którego prokuratura w Hamburgu odwołała się od tego postanowienia, uważa za ustalone, że według właściwego w tym zakresie prawa niemieckiego stopień podejrzenia popełnienia czynu przez podejrzanego jest wystarczający, by uzasadnić wszczęcie postępowania sądowego przed Landgericht Hamburg (sądem okręgowym w Hamburgu) i dopuszczenie aktu oskarżenia dla celów postępowania sądowego, chyba że stanęłaby temu na przeszkodzie zasada ne bis in idem wyrażona w art. 54 KWUS i art. 50 karty.
- 21 W tej kwestii sąd odsyłający zastawia się, czy zastrzeżenie zgłoszone przez Republikę Federalną Niemiec na podstawie art. 55 ust. 1 lit. a) KWUS nadal obowiązuje. Gdyby tak było, zasada ne bis in idem nie znajdowałaby zastosowania, bowiem czyny zarzucane podejrzanemu zostały popełnione na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, a niemieckie organy ścigania nie wystąpiły do organów polskich z wnioskiem o wszczęcie ścigania w rozumieniu art. 55 ust. 4 KWUS.
- 22 Na wypadek, gdyby to zastrzeżenie nie obowiązywało, sąd odsyłający zastanawia się – jako że czyny ścigane w Niemczech i w Polsce to te same czyny – czy w związku z postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Kołobrzegu należy uważać, że wobec podejrzanego „wydano prawomocny wyrok” w rozumieniu art. 54 KWUS lub że został on „uniewinniony [...] prawomocnym wyrokiem” w rozumieniu art. 50 karty. Sąd ten uważa, że sprawa w postępowaniu głównym różni się od tej, która została zakończona wyrokiem z dnia 5 czerwca 2014 r., M (C-398/12, EU:C:2014:1057) z uwagi na fakt, że postanowienie z dnia 22 grudnia 2006 r. nie zostało poprzedzone szczegółowym śledztwem. Ponadto wątpliwości sądu odsyłającego dotyczą kwestii, czy prawomocność takiego postanowienia zależy od wykonania określonych obowiązków, jakimi ukarane zostaje bezprawne zachowanie.

23 W takich okolicznościach Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (wyższy sąd krajowy w Hamburgu, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy zastrzeżenia zgłoszone przez umawiające się strony przy ratyfikacji KWUS na podstawie art. 55 ust. 1 lit. a) KWUS – a mianowicie [zastrzeżenie dotyczące art. 54 KWUS] – nadal obowiązują po włączeniu dorobku Schengen w ramy prawne przez [Protokół (nr 2) włączający dorobek Schengen w ramy Unii Europejskiej], utrzymanym w mocy [Protokołem (nr 19) w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej]? Czy wyjątki te stanowią proporcjonalne ograniczenia art. 50 karty w rozumieniu jej art. 52 ust. 1?
- 2) Jeżeli powyższe nie ma miejsca, to czy zawartą w art. 54 KWUS i art. 50 karty zasadę *ne bis in idem* należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona ściganiu podejrzanego w jednym państwie członkowskim – tutaj w Niemczech – gdy postępowanie karne wszczęte przeciwko tej osobie w innym państwie członkowskim – tutaj w Polsce – zostało umorzone przez prokuraturę – bez wykonania obowiązków nałożonych tytułem sankcji i bez szczegółowego postępowania przygotowawczego – ze względów faktycznych w wyniku braku dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu i może być ponownie wszczęte tylko wtedy, gdy stały się znane istotne, wcześniej nieznanne okoliczności, przy czym jednak takie nowe okoliczności nie mają miejsca w niniejszej sprawie?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 24 Z postanowienia odsyłającego wynika, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest oparty na art. 267 TFUE, podczas gdy przedstawione pytania dotyczą KWUS, a więc konwencji podlegającej tytułowi VI traktatu UE w wersji poprzedzającej traktat z Lizbony.
- 25 W kwestii tej bezsporne jest, że tryb przewidziany w art. 267 TFUE może być stosowany w przypadku kompetencji prejudycjalnych Trybunału opartych na art. 35 UE, który podlega stosowaniu do dnia 1 grudnia 2014 r., z zastrzeżeniem spełnienia przewidzianych w tym postanowieniu przesłanek (zob. wyrok z dnia 27 maja 2014 r., Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, pkt 43).
- 26 Republika Federalna Niemiec złożyła oświadczenie w trybie art. 35 ust. 2 UE, w którym uznała właściwość Trybunału do orzekania na warunkach określonych w art. 35 ust. 3 lit. b) UE, co wynika z informacji dotyczącej daty wejścia w życie traktatu z Amsterdamu, opublikowanej w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* w dniu 1 maja 1999 r. (Dz.U. 1999, L 114, s. 56).
- 27 W tej sytuacji okoliczność, że postanowienie odsyłające nie wymienia art. 35 UE, lecz odwołuje się do art. 267 TFUE, nie powoduje sama w sobie braku kompetencji Trybunału do udzielenia odpowiedzi na pytania przedstawione przez Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (wyższy sąd krajowy w Hamburgu) (zob. podobnie wyrok z dnia 27 maja 2014 r., Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, pkt 45).
- 28 Z powyższych rozważań wynika, że Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione mu pytania.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 29 Poprzez swoje pytania sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, po pierwsze, czy oświadczenie złożone przez Republikę Federalną Niemiec na podstawie art. 55 ust. 1 lit. a) KWUS nadal obowiązuje, a po drugie, w wypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, czy w okolicznościach takich, jak w sprawie w postępowaniu głównym, wobec podejrzanego wydano prawomocny wyrok w rozumieniu art. 54 KWUS i art. 50 karty.
- 30 Jako że kwestia możliwości stosowania odstępstwa od zasady *ne bis in idem* zawartej w art. 55 ust. 1 lit. a) KWUS pojawi się wyłącznie w sytuacji, gdy w okolicznościach takich jak w sprawie w postępowaniu głównym proces osoby „zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku” w rozumieniu art. 54 KWUS, kiedy to rzezoną zasada ma zastosowanie, należy w pierwszej kolejności odpowiedzieć na pytanie drugie.

W przedmiocie pytania drugiego

- 31 Na wstępie należy przypomnieć, że Trybunał wskazał już – w pkt 35 wyroku z dnia z dnia 5 czerwca 2014 r., M (C-398/12, EU:C:2014:1057), że skoro prawo do tego, by nie być ponownie ściganym i karany za to samo przestępstwo, zostało zawarte zarówno w art. 54 KWUS jak i w art. 50 karty, art. 54 KWUS powinien być interpretowany w świetle tego ostatniego artykułu.
- 32 Należy zatem przyjąć, że poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy zasadę *ne bis in idem*, zawartą w art. 54 KWUS i odczytywaną w świetle art. 50 karty, należy interpretować w ten sposób, że postanowienie prokuratora kończące postępowanie karne i umarzające prawomocnie – z zastrzeżeniem wznowienia postępowania lub uchylenia postanowienia – postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko osobie, przy czym nie została nałożona kara, może zostać uznane za prawomocne orzeczenie w rozumieniu tych artykułów, jeżeli rzezone postępowanie zostało umorzone bez przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego.
- 33 Jak wynika z samego brzmienia art. 54 KWUS, nikt nie może być ścigany w umawiającym się państwie w odniesieniu do tych samych czynów, co do których jego „proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku” w innym umawiającym się państwie.
- 34 Aby daną osobę można było uznać za osobę, „której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku” w odniesieniu do zarzuconych jej czynów w rozumieniu tego przepisu, konieczne jest, by prawo oskarżyciela publicznego do oskarżania definitywnie wygasło (zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., M, C-398/12, EU:C:2014:1057, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Ocena tej pierwszej przesłanki powinna być dokonywana na podstawie prawa tego umawiającego się państwa, w którym wydano sporne rozstrzygnięcie karne. Orzeczenie bowiem, które – zgodnie z prawem umawiającego się państwa, w którym wszczęto postępowanie karne przeciwko danej osobie – nie powoduje ostatecznego wygaśnięcia prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania na poziomie krajowym, nie może co do zasady stanowić przeszkody procesowej uniemożliwiającej ewentualne wszczęcie lub prowadzenie postępowania karnego przeciwko tej osobie za te same czyny w innym umawiającym się państwie (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 grudnia 2008 r., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, pkt 36; a także z dnia 5 czerwca 2014 r., M, C-398/12, EU:C:2014:1057, pkt 32, 36).
- 36 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w sprawie w postępowaniu głównym, zgodnie z prawem polskim, postanowienie Prokuratora Rejonowego w Kołobrzegu kończące postępowanie karne powoduje ostateczne wygaśnięcie prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania w Polsce.

- 37 Ponadto z akt przedłożonych Trybunałowi wynika, że ani przewidziana w art. 327 § 2 kodeksu postępowania karnego możliwość wznowienia postępowania przygotowawczego, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nieznanne w poprzednim postępowaniu, ani możliwość uchylenia przez prokuratora generalnego, na podstawie art. 328 tego kodeksu, prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego, jeżeli stwierdzi on, że umorzenie postępowania było niezasadne, nie podważają – w prawie polskim – ostatecznego charakteru wygaśnięcia prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania.
- 38 Jeżeli chodzi o okoliczności, że z jednej strony postanowienie, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, zostało wydane przez Prokuraturę Rejonową w Kołobrzegu jako oskarżyciela publicznego, a z drugiej strony, że nie została wykonana kara, to okoliczności te nie są rozstrzygające dla przeprowadzenia oceny, czy postanowienie to powoduje wygaśnięcie prawa oskarżyciela publicznego do oskarżania.
- 39 Artykuł 54 KWUS ma również bowiem zastosowanie do pochodzących od organów powołanych do uczestniczenia w wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych w określonym krajowym porządku prawnym, takich jak Prokuratura Rejonowa w Kołobrzegu, decyzji kończących prawomocnie postępowanie karne w państwie członkowskim, nawet jeśli decyzje takie podejmowane są bez udziału sądu i nie przyjmują formy wyroku (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lutego 2003 r., Gözütok i Brügge, C-187/01 i C-385/01, EU:C:2003:87, pkt 28, 38).
- 40 Jeżeli chodzi o brak kary, to należy zauważyć, że art. 54 KWUS przewiduje przesłankę w postaci kary wykonanej lub będącej w trakcie wykonywania, lub niepodlegającej już wykonaniu zgodnie z prawem umawiającego się państwa pochodzenia wyłącznie w wypadku skazania.
- 41 Wzmianki o karze nie można zatem interpretować w ten sposób, że uzależnia ona możliwość stosowania art. 54 KWUS – poza wypadkiem skazania – od spełnienia dodatkowej przesłanki.
- 42 W celu ustalenia, czy postanowienie takie jak w sprawie w postępowaniu głównym stanowi wydanie prawomocnego wyroku wobec określonej osoby w rozumieniu art. 54 KWUS, należy – w drugiej kolejności – upewnić się, że zostało ono wydane po dokonaniu oceny sprawy co do istoty (zob. podobnie wyroki: z dnia 10 marca 2005 r., Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, pkt 30; z dnia 5 czerwca 2014 r., M, C-398/12, EU:C:2014:1057, pkt 28).
- 43 W tym celu należy wziąć pod uwagę cel uregulowania, którego część stanowi art. 54 KWUS, jak również jego kontekst (zob. podobnie wyrok z dnia 16 października 2014 r., Welmory, C-605/12, EU:C:2014:2298, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W tej kwestii z orzecznictwa Trybunału wynika, że z jednej strony zasada *ne bis in idem* zawarta w art. 54 KWUS ma na celu uniknięcie – w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – sytuacji, gdy osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku, jest ścigana za te same czyny na terytorium kilku państw członkowskich, a to w celu zagwarantowania pewności prawa poprzez poszanowanie orzeczeń organów publicznych, które stały się prawomocne, w braku harmonizacji lub zbliżenia przepisów prawa karnego państw członkowskich (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 września 2006 r., Gasparini i in., C-467/04, EU:C:2006:610, pkt 27; z dnia 22 grudnia 2008 r., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, pkt 41; a także z dnia 27 maja 2014 r., Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, pkt 77).
- 45 Z drugiej jednak stron, o ile celem art. 54 KWUS jest zagwarantowanie osobie, która została skazana i odbyła karę lub ewentualnie została prawomocnie uniewinniona w jednym z umawiających się państw, by mogła się przemieszczać wewnątrz strefy Schengen bez obawy, że o te same czyny będzie ścigana w innym umawiającym się państwie, o tyle celem jego nie jest ochrona podejrzanego przed

tym, że będzie musiał ewentualnie liczyć się z tym, iż w związku z tymi samymi czynami będzie poszukiwany kolejno w kilku państwach członkowskich (wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r., Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, pkt 44).

- 46 W tym kontekście trzeba bowiem zauważyć, że art. 54 KWUS należy interpretować w świetle art. 3 ust. 2 TUE, zgodnie z którym Unia zapewnia swoim obywatelom przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości bez granic wewnętrznych, w której zagwarantowana jest swoboda przepływu osób, w powiązaniu z właściwymi środkami w odniesieniu między innymi do zapobiegania i zwalczania przestępczości.
- 47 W związku z tym wykładni prawomocnego w rozumieniu art. 54 KWUS charakteru rozstrzygnięcia karnego państwa członkowskiego należy dokonywać w świetle nie tylko konieczności zagwarantowania swobody przemieszczania się osób, ale także konieczności wspierania zapobiegania i zwalczania przestępczości w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.
- 48 W świetle powyższych rozważań postanowienie kończące postępowanie karne, takie jak w sprawie w postępowaniu głównym, wydane w sytuacji, gdy oskarżyciel publiczny odstąpił od oskarżenia publicznego wyłącznie z tego powodu, że podejrzany odmówił składania wyjaśnień, a pokrzywdzony i świadek według pogłosek zamieszkiwali w Niemczech, a zatem nie mogli zostać przesłuchani w trakcie postępowania przygotowawczego i twierdzenia pokrzywdzonego nie mogły zostać zweryfikowane, bez przeprowadzenia żadnego bardziej szczegółowego postępowania przygotowawczego w celu zgromadzenia i zbadania dowodów, nie stanowi rozstrzygnięcia poprzedzonego oceną sprawy co do istoty.
- 49 Zastosowanie art. 54 KWUS do tego rodzaju rozstrzygnięcia skutkowałoby utrudnieniem, a nawet stanowiłoby przeszkodę dla jakiegokolwiek konkretnej możliwości ukarania w zainteresowanych państwach członkowskich bezprawnego zachowania zarzucanego podejrzanemu. Z jednej strony wspomniane postanowienie o umorzeniu postępowania zostałoby wydane przez organy wymiaru sprawiedliwości jednego państwa członkowskiego bez jakiegokolwiek szczegółowej oceny bezprawnego zachowania zarzucanego podejrzanemu; z drugiej strony wszczęcie postępowania karnego o te same czyny w innym państwie członkowskim stałoby się problematyczne. Tego rodzaju skutek byłby oczywiście sprzeczny z samym celem art. 3 ust. 2 TUE (zob. podobnie wyrok z dnia 10 marca 2005 r., Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, pkt 33, 34).
- 50 Wreszcie, jak zauważył już Trybunał, art. 54 KWUS oznacza w sposób nieunikniony, że pomiędzy umawiającymi się państwami istnieje wzajemne zaufanie co do ich odnośnych systemów sądownictwa karnego i że każde z nich akceptuje stosowanie prawa karnego obowiązującego w innych umawiających się państwach, nawet gdy zastosowanie własnego prawa krajowego prowadziłoby do innego rozwiązania (wyrok z dnia 11 grudnia 2008 r., Bourquain, C-297/07, EU:C:2008:708, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 To wzajemne zaufanie wymaga, by odnośne właściwe organy drugiego umawiającego się państwa zaakceptowały prawomocne rozstrzygnięcie wydane na terytorium pierwszego umawiającego się państwa w takiej postaci, w jakiej zostało ono przekazane tym organom.
- 52 Jednakże rzeczony wzajemne zaufanie może prawidłowo funkcjonować wyłącznie w sytuacji, gdy drugie umawiające się państwo jest w stanie – na podstawie dokumentów przekazanych przez pierwsze umawiające się państwo – upewnić się, że dane rozstrzygnięcie właściwych organów tego pierwszego państwa członkowskiego stanowi rzeczywiście prawomocne rozstrzygnięcie zawierające ocenę sprawy co do istoty.
- 53 Zatem – jak wskazał rzecznik generalny w pkt 74–78 i 84 opinii, postanowienia prokuratora kończącego postępowanie karne i umarzającego postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko osobie, takiego jak w sprawie w postępowaniu głównym, nie sposób uważać za postanowienie wydane

w wyniku oceny sprawy co do istoty, a tym samym nie można go uznać za prawomocne rozstrzygnięcie w rozumieniu art. 54 KWUS, skoro z samego uzasadnienia tego postanowienia wynika brak przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego, bez czego wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi mogłoby zostać zachwiane. W tej kwestii należy zauważyć, że brak przesłuchań pokrzywdzonego i ewentualnego świadka stanowią wskazówkę, że szczegółowe postępowanie przygotowawcze nie zostało w sprawie w postępowaniu głównym przeprowadzone.

- 54 W świetle powyższych rozważań na drugie pytanie prejudycjalne należy udzielić następującej odpowiedzi: zawartą w art. 54 KWUS zasadę *ne bis in idem*, odczytywaną w świetle art. 50 karty, należy interpretować w ten sposób, że postanowienie prokuratora kończące postępowanie karne i umarzające prawomocnie – z zastrzeżeniem wznowienia postępowania lub uchylenia postanowienia – postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko osobie, bez nałożenia kary, nie może zostać uznane za prawomocne orzeczenie w rozumieniu tych artykułów, jeżeli z uzasadnienia tego postanowienia wynika, że rzeczony postępowanie zostało umorzone bez przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego, przy czym brak przesłuchań pokrzywdzonego i ewentualnego świadka mogą wskazywać na brak takiego postępowania przygotowawczego.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 55 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie drugie udzielenie odpowiedzi na pytanie pierwsze jest bezprzedmiotowe.

W przedmiocie kosztów

- 56 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Zawartą w art. 54 Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisanej w Schengen (Luksemburg) w dniu 19 czerwca 1990 r. zasadę *ne bis in idem*, odczytywaną w świetle art. 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że postanowienie prokuratora kończące postępowanie karne i umarzające prawomocnie – z zastrzeżeniem wznowienia postępowania lub uchylenia postanowienia – postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko osobie, bez nałożenia kary, nie może zostać uznane za prawomocne orzeczenie w rozumieniu tych artykułów, jeżeli z uzasadnienia tego postanowienia wynika, że rzeczony postępowanie zostało umorzone bez przeprowadzenia szczegółowego postępowania przygotowawczego, przy czym brak przesłuchań pokrzywdzonego i ewentualnego świadka mogą wskazywać na brak takiego postępowania przygotowawczego.

Podpisy